

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22/II. Tel. 62-75
Gorška uredništvo in uprava:
Gorica, Riva Piazzetta 18
Cena: posamezna številka L 15. — Naročnina:
mesečno L 63 (za inozemstvo L 100). — Poštni
čekovni račun št. 9-18127.

Leto III. - Štev. 13

Gorica - Trst, 1. aprila 1949

Izhaja vsak petek

Slov. dem. zveza in naš delavec

Ves program našega gibanja je na kratko povedan v stavku, da je Slovenska demokratska zveza stranka delovnega ljudstva.

Toda naša stranka bi tega imena ne zaslužila in svojega poslanstva ne izpolnjevala, če ne bi prav posebno skrb posvečala tistemu sloju slovenskega delovnega ljudstva, ki zaradi posebnih razmer tukaj predstavlja številčno jedro tega ljudstva — slovenskemu delavcu.

Zavedajoč se te posebne naloge je Slovenska demokratska zveza v glavnem delu svojega programa dala največ poudarka pravicam in zahtevam slovenskega delavca. Ne zaradi tega, da bi uganjala poceni demagogijo na račun delavca in njegove stiske, marveč ker se zaveda, da je le v skupnem in tvornem sodelovanju vseh slojev poročstvo za ostanek in napredek slovenskega naroda.

To sodelovanje med posameznimi sloji pa je nemogoče, če ne bo dobil svojih pravic prav slovenski delavec.

Bistven pogoj za zagotovitev teh pravic je rešitev socialnega vprašanja. Toda te rešitve si ne zamišljamo tako, kakor jo oznanja komunizem. Mi ne trdimo, da grečo samo delavcu vse pravice in samo njemu vsa oblast. S tem bi delali krivico drugim delovnim ljudem in se zavzemali za diktaturo enega sloja nad vsemi drugimi. Grešili bi proti enemu glavnih načel našega gibanja, ki se bori za koristi in pravice vseh delovnih ljudi na tem ozemlju, naj bodo to delavci, kmetje, obrtniki, ribiči, uradniki ali razumniki.

Gesla o delavski ali proletarski diktaturi tudi ne maramo uporabljati, ker se zavedamo, da je ta krilatca le propagandna laž, ki naj majhni skupini totalitarnih stremuhov omogoči, da po delavskih hrbtih in po delavskih žuljih zlezejo do oblasti in do vseh dobrin.

Danes vsi vidimo, kako je večina slovenskega delovnega postala žrtev slepila. Ker je verjela propagandi o diktaturi proletariata, je padla na položaj državnih sužnjev, ki jih povrh duševnega in telesnega jarma tepe še bič vseh kapitalističnih izjemskih in priganjalskih delovnih metod. Razlika med tistim, kar je bilo prej, in kar je danes, je le ta, da danes viti ta bič država. Zoradi tega seveda ni nič manj boleč, toda delavec pod njim zdaj niti ne čuti ne sme, kaj šele, da bi se temu zatiranju uprl s stavko, kakor se je lahko poprej.

Da vsaj del slovenskega delavstva, ki živi v svobodi, rešimo usode prisilnega dela, diktirane prostovoljnosti in brezobzirnega izkoriščanja po državnem kapitalizmu, smo postavili svoj socialni program.

Ta socialni program daleč prekaša komunistični socialni evangelij, ker zagotavlja slovenskemu delavcu možnosti za vedno večji splošni razvoj v sklopu celotne narodne skupnosti.

Naš program hoče iz de-

lavca najprej narediti spet človeka, ki bo imel pravico misliti z lastno glavo, soditi po lastni preudarnosti ter se odločati po lastnih koristih, ne pa po zapovedih in muhah kake partije ter večjih ali manjših sindikalnih diktatorjev.

Če bo slovenski delavec spet sam postal človek, bodo tudi njegovi gospodarji prisiljeni ravnati z njim kot s človekom, ne kot s številko, ali kvečjemu kot z drobcem nekega političnega sindikata.

Šele tedaj bodo tudi ostali sloji slovenske narodne skupnosti videli v delavcu spet svojega človeka in brata, kateremu so pri njegovih prizadevanjih vsi dolžni pomagati. Šele tedaj se bo tudi on sam spet čutil neke doma in med svojimi ljudmi, saj bo videl, da sta njegova usoda in njegova bodočnost neločljivo zvezani z usodo vsega, kar je slovensko.

Seveda je dolžnost Slovencev, ki pripadajo drugim slojem, da slovenskemu delavcu do tega z vso močjo pomagajo in mu ob vsaki priliki in v vseh mogočih oblikah dajo živo čutiti, da ga smatrajo ne le za človeka, marveč, kar je še več, za brata.

Duhovna osvoboditev slovenskega delavca od vseh diktatur in vseh tiranij je prvi pogoj za njegovo socialno osvobodjenje. To socialno osvobodjenje, za katero se borimo, mora omogočiti slovenskemu delavcu vedno boljše življenje. Mora mu dajati vse možnosti za duhovni razvoj, za kulturni napredek in za udeležbo pri vseh dobrinah, ki jih človeštvo nudi sodobna omika. Osebnostna svoboda, svoboda mišljenja, svoboda besede in združevanja, svobodna pobuda in koristi, ki iz nje izvira, morajo postati delavčeva pravica in last ne le na papirju, marveč v dejanju.

Če kdo, potem ima ravno delavec vso pravico do sadov svojega truda. Z njegovim zaslužkom ne sme gospodariti nihče drugi kakor on sam, ker le to mu bo omogočilo, da se razvije in napreduje.

(Konec na drugi strani)

K občnemu zboru Slov. dem. zveze v Trstu

Občni zbor Slovenske demokratske zveze v Trstu je velik dogodek ne samo za njene člane, marveč za vse tržaške Slovence; trdimo celo, da je to važen dogodek za ves naš narod onstran meja in v širnem svetu. Občni zbor SDZ je kratko in malo najvažnejši dogodek v povojni slovenski politični zgodovini: svobodni in demokratski slovenski javni delavci kujejo svojemu narodu lepšo bodočnost na svobodnih in demokratskih domaćih tleh!

Prvoborniki slovenske demokratske misli na svobodni tržaški zemlji polagajo račune o svojem delu. S ponosom morejo gledati na pot, ki so jo z našim narodom napravili; pot je strma in s trnjem postlana! Borba, ki jo SDZ vodi za naš narod je težka, toda ovire, ki so se nam še včeraj zdele nepremostljive, so se začele podirati pod složnim pritiskom vseh pravih borcev za svobodo, demokracijo in pravico, ki niso nikoli obupali nad uspehom svojih doslednih prizadevanj, ki so vedno verovali v življenjsko silo našega delovnega ljudstva, ki so prepričani, da so nepopravljiva demokratska načela edino življenjsko gibalno našega naroda in najvarnejše ter najuspešnejše orožje proti razdvajajočemu in raznarodovalnemu komunizmu pri nas.

SDZ je začela tiho in skromno brsteti na naših tleh; v sorazmerno kratkem času se je razvila v trdno zvezo slovenske demokratske sloge in postala predstavništvo slovenskega naroda in kot taka nepogrešljiv činitelj političnega dogajanja na Svobodnem tržaškem ozemlju.

To je velik uspeh SDZ in njenega vodstva. Zato bo obračun na občnem zboru lahek in priznanje članstva v imenu mlade slovenske demokracije nesporno.

Zgodovinski dogodki niso slučajnostni razplet trenutnih svetovnih prilik, temveč so

le veren odraz človeških prizadevanj v svetu.

Nova tržaška stvarnost je kot nujna posledica druge svetovne vojne in komunističnega prodora na jugoslovansko Sredozemlje postavila SDZ pred odgovorno nalogo: v duhu narodnih demokratskih tradicij voditi neizprosno borbo za demokratske svobode in svobodnem tržaškem ozemlju, biti svoboden glasnik vsega tlačenega slovenstva, prispevati k narodnostnemu pomirjenju ter sodelovanju na razburkanem severnem jadranskem prostoru. To je zgodovinska naloga SDZ in

njenega sedanjega ter bodočega vodstva, ki ga bodo zvezni člani svobodno izvolili iz svoje srede v nedeljo 3. aprila 1949.

Ta dan naj pomeni začetek nove dobe v življenju tržaških Slovencev! SDZ pričakuje, da bodo vsi svobodoljubni domačini strumno nastopili pot narodnega vstajenja pod njenim vodstvom, saj vodi ta pot v svobodo, v demokracijo, v mir.

Občni zbor SDZ bo s svojim delom našemu narodu dokazal, da se v polni meri zaveda svoje zgodovinske odgovornosti in da je vreden izkazanega mu zaupanja.

Slovinci v Italiji brez pravne zaščite

Ustavodajna skupščina je svojčas izglasovala čl. 116. ustave, ki določa posebno avtonomijo za deželo Julijsko krajino - Furlanijo. Ista skupščina je pozneje na pobudo goriških italijanskih krogov odločila izvedbo posebnega statuta, to je posebne avtonomije, ki bi morala zaščititi slovensko manjšino v Italiji, kakor sta s posebnimi statuti zaščiteni francoska in nemška manjšina.

Člen 6. ustave pravi, da italijanska republika »ščiti s posebnimi pravnimi ukrepi jezikovne manjšine«. Člen x. prehodnih in končnih določil iste ustave pa pravi, da »ostane v veljavi zaščita jezikovnih manjšin v smislu člena 6«. To pomeni, da dobi na podlagi omenjenega člena x. naša dežela enak statut kot ga bodo dobile dežele, katerim posebna avtonomija ni priznana. Vendar, prav na podlagi tega člena x. prehodnih določil, bi moral tudi ta normalni (neposebni) statut vsebovati pravila za zaščito jezikovnih manjšin.

Za doseg tega zaščite se je potegovala Slovenska demokratska zveza v odboru, ki je bil sestavljen na pobudo videmskega pokrajinskega odbora z namenoma, da se preuči osnutek statuta za deželo brez posebne avtonomije. SDZ je že na prvem zasedanju tega odbora v Vidmu izrazila zahtevo po uvedbi posebnega statuta, ki pritiče tudi slovenski manjšini, katere ni in noče biti manj vredna kot francoska in nemška.

Na omenjenem prvem zasedanju tega odbora so razni govorniki, in tudi sam predsednik g. dr. Candolini, izjavili, da bodo pravice slovenske manjšine lahko zaščitene v splošnem, to je neposebni ali normalni statut. Na to izjavo je SDZ pristala s pridržkom in sprejela imenovanje svojega odposlanca g. Rudija Bratčiča kot člana ožje komisije. Ta pridržek je SDZ potom svojega zastopnika izrazila s pismom od 12. februarja t. l. S pismom od 18. februarja pa je SDZ, vedno potom svojega odposlanca še enkrat izrecno zahtevala, naj se na podlagi člena 6. in

x. ustave zajamči že v statutu naši manjšini v Italiji zastopstvo v deželnem zboru in naj se s tem statutom raztegnejo na Goriško, na slovensko Benečijo, na Režijo in Kanalsko dolino manjšinski zakoni iz doline Aosta in Tridentina-Poadižja.

Toda do razprave o teh zahtevah v ožjih komisijah ni prišlo. Te so svoje delo zaključile, ne da bi se na zahteve SDZ spomnile po znanem pravilu, da kdor noče česa slišati je največji gluheč na svetu.

Za ponedeljek 28. t. m. pa je bil zopet sklican sestanek vseh zastopnikov, ki se je vršil v Vidmu pod predsedstvom g. dr. Candolini-ja. Namen sestanka je bil, da se pregleda in odobri delo ožjih komisij. Komunistični poslanec Beltrame je zahteval, naj se volitve v pokrajinski svet in deželni zbor vršijo po proporcionalnem načinu, da bodo lahko prišle do veljave in uspeha tudi manjše stranke. Odposlanec Slovenske demokratske zveze dr. Sfiligoi pa je pri tej priliki izjavil, da se strinja s predlogom glede proporca, zahteval pa je, naj se slovenski in tudi nemški manjšini kot narodnim edinicam zajamči v statutu zastopstvo v pokrajinskem svetu in deželnem zboru ne glede na njihovo število.

Svojo zahtevo je dr. Sfiligoi utemeljil z dejstvom, da bi moral že posebni statut zajamčiti vse manjšinske pravice, in ker tega statuta ni, je nujno, da jih zajamči normalni statut, saj pravi x. člen prehodnih ustavnih določil da »ostane v veljavi zaščita jezikovnih manjšin v smislu člena 6. ustave«. Na drugi strani pa je dejal odposlanec SDZ - je bilo že na prvem zasedanju tega odbora rečeno, da bodo pravice manjšin zajamčene v normalnem statutu, o katerem razpravljamo, namesto v posebnem, in prav pod takim pogojem je SDZ pristala na sodelovanje.

O zahtevi odposlanca SDZ se je razvila živahna debata. Odklonilo so se izjavili videmski pokrajinski predsednik dr. Candolini, komuni-

Od srede
do srede

24. MARCA: Sovjetski radjo in tisk vedno huje napadajo Združene države zaradi Atlantiske obrambne zveze. — Britanska Delavska stranka pripravlja volilni program za leto 1950. — Švicarske oblasti so prepovedale uradno glasilo Kominforma »Za trajen mir — za ljudsko demokracijo«. — Spopadi med komunističnimi in nekomunističnimi jugoslovanskimi izseljenci v Buenos Airesu. — Ameriška vlada je odrekla vizum več francoskim, britanskim, brazilskim in italijanskim rdečim kulturnikom, med drugim sinu predsednika italijanske republike Einaudija, ki so se hoteli udeležiti komunističnega kongresa za mir v New Yorku. — Francoska vlada je odobrila pogodbo o carinski zvezi z Italijo. — Berlinski demokratski župan, prof. Reuter, je dopotoval v Washington na zborovanje ameriških županov. — 10.000 protikomunistični begunec je došel v Združene države. — Vrhovni poveljnik francoske vojske, general Revers, je dopotoval na uradni obisk v Združene države. — Češka komunistična zbornica je sprejela zakon, po katerem bodo knjige, liste in tiskovine vseh vrst smele odslej izdati le država, komunistična partija in rdeče strokovne organizacije. — Stalin je sprejel albansko vladno odposlansko, ki ga vodi diktator Enver Hodža. — Danska je uradno sklenila pristopiti k Atlantski obrambni zvezi.

25. MARCA: Ameriško zunanje ministrstvo je objavilo »Belo knjigo«, v kateri obtožuje Sovjete, da svojemu ljudstvu nalašč prikivajo resnico o zunanjem svetu, da bi se tako obrzeli na oblasti. — Sovjeti so prepovedali pošiljati avstrijski petrolej v Jugoslavijo, ki je bila doslej glavni kupec zanj. — V Sofiji so obsodili več titocev, obdolženih gospodarskega vohunstva za Jugoslavijo. — Začetek komunistične »znanstvene in kulturne konferenice za mednarodni mir« v New Yorku in z njim zvezanih protikomunističnih demokracij. — Bivši britanski ministrski predsednik Churchill je gost predsednika Združenih držav Trumana. — Italijanska komunistična partija je v letu dni izgubila 700.000 članov. — Dosedanji ameriški poslanec v Sovjetski zvezi, general Bedell Smith, je odstopil in prevzel poveljstvo ameriške I. armade.

26. MARCA: V Nemčiji bi pri svobodnih volitvah tudi na sovjetskem področju glasovalo za komuniste komaj 4% prebivalstva, izjavlja berlinski župan, prof. Reuter. — Italija je pristopila v mednarodno begunsko organizacijo IRO. — Francija in Italija sta podpisali carinsko zvezo. — Španija ni nasprotna Atlantski obrambni pogodbi, izjavlja zastopnik španskega zunanjega ministrstva. — Sovjeti so sklenili zapreti vse svoje konzulate v Perziji, kar bo napetost med njimi in med to državo še poostro. — Nemško zahodno mejo so kljub veliki nevolji prebivalstva popravili tako, da so Belgija, Holandija in Luksemburg dobile okoli 150 kv. km nemškega ozemlja.

27. MARCA: Združene države so sestavile obsežen načrt za vojaško pomoč vsem tistim državam, ki so pripravljene z orožjem upreti se sovjetskemu imperikalizmu. — V Parizu je izšla knjiga »Dva svetova: Kravčenko proti Moskvi«, ki prikazuje potek raz-

VABILO na občni zbor Slov. dem. zveze v Trstu

Vabimo Vas, da se udeležite občnega zbora Slov. dem. zveze za STO, ki bo v nedeljo 3. aprila t. l. ob 9.30 uri v Trstu v ulici Machiavelli št. 22/II. Dnevni red:

1. Poročilo predsednika.
2. Poročilo tajnika.
3. Poročilo blagajnika.
4. Poročilo o sindikalnem delovanju.
5. Čitanje in odobritev pravil SDZ.
6. Razprava o poročilih in njih sprejem.
7. Volitve odbora, nadzornišstva in razsodišča.
8. Slučajnosti.

Dostop imajo samo člani SDZ z vabilom. Kdor vabila ne bi do 26. t. m. prejel, ga lahko dvigne v pisarni SDZ. Vsak član lahko zastopa s pismenim pooblastilom pet članov.

Tajnik SDZ

